

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Калат Ярослави Ярославівни
на тему: "Єврорегіональне співробітництво у забезпеченні соціально-
економічного розвитку прикордонних регіонів"
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.05 –
розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дослідження

В умовах активізації інтеграційних процесів одним із базових пріоритетів загальноєвропейської системи суспільно-економічних відносин залишається поглиблення єврорегіонального співробітництва та забезпечення збалансованого розвитку прикордонних регіонів. Прикордонні території залишаються активними суб'єктами транскордонного руху товарів, робіт, послуг та капіталів, центрами акумуляції і перерозподілу наявного ресурсного потенціалу країн-учасниць співпраці. Наростання глобальних дисбалансів й диспропорцій, екзистенційних ризиків та загроз передбачає впровадження новітніх підходів до формування системи соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів з базуванням на поглибленні взаємовідносин між країнами в економічній, соціальній, фінансовій, безпековій, культурно-науковій, міграційній та інших площинах. З огляду на це, важливим є дослідження їх соціально-економічного розвитку з позицій конвергентності, взаємодії в рамках інституціолізованих структур між урядами, бізнес-організаціями і соціальними групами на різних ієрархічних рівнях управління й формування спільних організаційно-економічних механізмів активізації єврорегіональної співпраці.

Недостатня розробленість теоретико-методичних положень щодо розвитку єврорегіонального співробітництва у прикордонних регіонах, новітні форми та інструменти його реалізації й відсутність дієвих механізмів інтеграції у транскордонному просторі зумовили актуальність, наукову новизну і практичну цінність даної дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з державними науковими програмами і темами

Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень, які проводилися в ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України" за темами: "Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі" (номер державної реєстрації 0113U000111); "Трансформація економічного середовища 2 прикордонних територій в рамках дії Угоди про асоціацію між Україною та ЄС" (номер державної реєстрації 0116U004037); "Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: оцінка ефективності, напрями удосконалення" (номер державної реєстрації 0118U006583); "Соціально-економічне обґрунтування перспектив розбудови мережі пунктів пропуску через державний кордон у Закарпатській області" (номер державної реєстрації 0119U101408).

Авторським внеском у розробку вказаної тематики стало розкриття теоретико-методологічних положень, механізмів взаємодії суб'єктів євро регіонального співробітництва та напрямів підвищення їх результативності; здійснення аналізу соціально-економічного розвитку суміжних прикордонних регіонів транскордонного простору Україна-ЄС, обґрунтування шляхів підвищення ефективності функціонування євро регіонів; дослідження особливостей реалізації реформи децентралізації та виявлення основних ризиків у прикордонних регіонах; обґрунтування перспективи розбудови мережі пунктів пропуску через державний кордон у Закарпатській області.

В рамках виконання проєкту технічної допомоги ЄС «Стимулювання місцевого економічного зростання в прикордонних регіонах у процесі інтеграції до ЄС: кращі практики країн Східного партнерства» (номер угоди: 2018 - 2147 / 001 – 001; номер проєкту: 599948-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-SUPPA) здобувачем визначено напрями активізації євро регіонального співробітництва за участю українських прикордонних регіонів.

Рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність і новизна

Достовірність та обґрунтованість представлених у роботі висновків та рекомендацій визначається сукупністю отриманих автором наукових результатів. У процесі дослідження дисертантом опрацьовано: 247 літературних та електронних джерел, серед яких фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені теоретичним та прикладним засадам розвитку євро регіонального співробітництва та його ролі в забезпеченні соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України, офіційні дані державних статистичних відомств України, Білорусії, Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії, Молдови, нормативні акти Європейського Союзу, вітчизняне законодавство, Рекомендації Конгресу місцевих та регіональних влад Європи при Раді Європи, результати соціологічних і власних досліджень автора, Інтернет-ресурси тощо.

Обґрунтуванню теоретичних положень, висновків та практичних рекомендацій, які містяться у дисертації, сприяло використання системного підходу, а також загально- та конкретнонаукових методів дослідження. У роботі використано широкий спектр методів, серед яких: абстрактно-логічний, узагальнення, картографічний, статистично-економічний та порівняльний, індексний, систематизації, системного аналізу та синтезу, графічної візуалізації та інші.

Мету роботи досягнуто – обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо розвитку євро регіонального співробітництва та активізації його впливу на забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України.

Найбільш важливими результатами, що характеризуються новизною і розкривають логіку, складність, повноту та зміст дисертаційного дослідження, слід вважати наступні.

На основі узагальнення існуючих теоретичних підходів, автор розкрила сутність та особливості функціонування прикордонних регіонів, виокремила основні ознаки прикордонного регіону, такі як: вузловий тип територіальної

структури, територіальна прилеглість до державного кордону, наявність транскордонних зв'язків, що дозволило розглядати його як цілісну підсистему національної економіки (с. 31). Доведено, що основними категоріями теорії співробітництва є транскордонний регіон, транскордонний простір та співпраця (с. 35) й обґрунтовано їх взаємозалежність (с. 36). Транскордонний простір як елемент взаємодії визначається в процесі "створення зв'язків та договірних відносин" у прикордонних регіонах з метою пошуку рішень для спільних та ідентичних проблем (с. 38) з наведенням його характеристик (с. 39). Обґрунтовано, що особливістю соціально-економічного розвитку прикордонного регіону є залежність від впливу державного кордону та можливість розвивати транскордонні зв'язки (с. 40). Визначено, що стан соціально-економічного розвитку є індикатором економічної безпеки, яка в свою чергу, є чинником розвитку прикордонного регіону (с. 41). Здобувачем трактується економічна безпека прикордонного регіону як такий стан соціально-економічного розвитку, який враховує специфіку прикордонного розташування (обмежений простір, чутливість до зовнішніх загроз, можливість транскордонного співробітництва тощо) та забезпечує його стабільний розвиток, стійкість до впливу внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих чинників та підвищує і не обумовлює життєздатність мешканців прикордоння (с. 42). В роботі виокремлено 9 складових економічної безпеки прикордонного регіону, які враховують фактор транскордонного співробітництва: сировинно-ресурсна, продовольча, енергетична, інформаційна, екологічно-техногенна, технологічна, фінансова, соціально-економічна. Авторкою систематизовано основні групи загроз та небезпек економічній безпеці прикордонного регіону (табл. 1.1, с. 44-45) в розрізі економічних, соціальних, продовольчих, енергетичних, екологічних, інформаційних, зовнішньоекономічних. На основі безпекоорієнтованого підходу розроблено модель соціально-економічного розвитку прикордонного регіону в транскордонному просторі (рис. 1.2, с. 46) та виокремлено його основні цілі (с. 48).

Запропоновані дисертантом концептуальні засади розвитку та диверсифікації єврорегіонального співробітництва ґрунтуються на визначенні

єврорегіонів як суб'єктів співпраці з вищим ступенем інституалізації структур, тобто взаємодій в рамках інституціолізованих форм транскордонного співробітництва (с. 54), що дозволило запропонувати авторський підхід до взаємодії суб'єктів і учасників єврорегіонального співробітництва (рис. 1.3, с. 57) за горизонтально-вертикальним підходом до управління. Доведено, що інституціолізовані єврорегіональні структури стали механізмами інтеграції та розвитку прикордонних територій, наведено характеристику основних їх типів, таких як: робочі громади, єврорегіон, Європейське об'єднання територіально співробітництва, Об'єднання єврорегіонального співробітництва, євроквартали, євроміста (табл. 1.2, с. 60).

Розвиток єврорегіонального співробітництва активізував нові форми в системі транскордонної взаємодії, які включають прикордонну торгівлю, клондайкінг, транскордонні інноваційні проекти, транскордонні промислові парки, транскордонні партнерства, транскордонні кластери, об'єднання єврорегіонального співробітництва, Європейські об'єднання територіального співробітництва, єврорегіони, інші єврорегіональні структури (с. 66-70). Тому єврорегіональне співробітництво визначено як взаємодію-співпрацю в рамках інституціолізованих структур транскордонного співробітництва, яка спрямована на реалізацію визначеної мети, цілей і завдань та поглиблення євроінтеграційних процесів і характеризується наявністю зв'язків на всіх рівнях господарювання (с. 70).

Дисертантом визначено, що єврорегіони як інституції транскордонного співробітництва зайняли важливе місце у формуванні Регіональної політики ЄС, яка реалізується через відповідні фонди – Фонд згуртування (CF) та Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) (рис. 1.5, с. 75), представлено їх відмінні риси з правового та організаційного аспектів (с. 77-79) та виокремлено основні типи: за територіальними і адміністративними ознаками, організаційно-правовою структурою, цілями і завдання функціонування (табл. 1.3, с. 80) й авторську розробку щодо стадій їх створення (с. 81) та функцій (с. 84).

В роботі розроблений концептуальний підхід до формування системи

забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів в умовах єврорегіонального співробітництва (рис. 1.10, с. 91), обґрунтовано суть та значення транскордонної економічної безпеки, функцій, інструментів, ресурсів та типів забезпечення єврорегіонального співробітництва з орієнтацією на досягнення транскордонного ефекту.

Здобувач здійснила аналіз тенденцій єврорегіонального співробітництва, дослідила ефективність впливу діяльності єврорегіонів на розвиток прикордонних регіонів та виокремила ключові напрями співпраці (с. 100-101) й пріоритетність безпеки у їх діяльності (табл. 2.1, с. 101-102). В роботі доведено, що прикордонні регіони активно розвивають транскордонне співробітництво в рамках Європейського інструменту Східного партнерства і реалізують проекти за цільовою спрямованістю та тематичними напрямками (рис. 2.1, рис. 2.2, с. 103-104), наведено обсяги фінансування транскордонних проектів у Волинській, Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Одеській областях (рис. 2.3, с. 105). В дисертації представлено аналіз діяльності єврорегіонів за участю України та акцентовано, що єврорегіони серед форм транскордонного співробітництва зайняли 4 позицію після транскордонних проектів, міжрегіональних угод та транскордонних партнерств (рис. 2.4, с. 107), наведено оцінку дієвості форм транскордонного співробітництва в розрізі прикордонних територій України (табл. 2.2, с. 108). З метою аналізу діяльності єврорегіонів за участю України згруповані на: спільно утворені із країнами-членами ЄС (Карпатський, Єврорегіон Буг, Єврорегіон Нижній Дунай, Єврорегіон Верхній Прут) та з державами, які не є членами ЄС (Єврорегіони: Дністер, Дніпро, Слобожанщина, Ярославна, Донбас) (с. 109). Здійснено оцінку їх діяльності в контексті реалізації транскордонної співпраці, місцевого і регіонального розвитку, міжрегіональної співпраці, популяризації Карпатського регіону на підставі участі в програмах та проектах (с. 110-115).

Здобувачем розроблено методичний підхід до оцінювання впливу єврорегіонального співробітництва на соціально-економічний розвиток прикордонного регіону (с. 119-122). Запропоновано оцінювати рівень розвитку єврорегіонального співробітництва у розрізі фінансового забезпечення,

економічного розвитку прикордонних регіонів, зрілості громадянського суспільства, інтенсивності взаємодії прикордонних регіонів-учасників єврорегіонів. Здійснено аналіз фінансового забезпечення розвитку прикордонних регіонів України та країн-членів ЄС за 2014-2020рр. (с. 123-126). Зрілість громадянського суспільства у розрізі прикордонних регіонів України оцінено з позицій кількості учасників, кількості транскордонних проєктів, реалізованих громадськими організаціями, кількості проєктів, реалізованих громадськими організаціями в рамках єврорегіонального співробітництва та частки громадських організацій у ньому (с. 128-129). Інтенсивність взаємодії прикордонних регіонів-учасників єврорегіону щодо реалізації програм, стратегій оцінена відповідними показниками (с. 129-130). Значна увага у роботі приділена авторському підходу до оцінювання показників потенціалу єврорегіонального співробітництва прикордонних регіонів в розрізі забезпечення природними ресурсами, розміщення населення, розвитку трудових ресурсів, економіки, забезпечення транспортною інфраструктурою (с. 130-131). Здійснений авторкою розрахунок загального інтегрального індексу потенціалу єврорегіонального співробітництва дозволив запропонувати градацію українських регіонів-учасників єврорегіонів у розрізі 3 груп: з високим ($I_{PEC} > 3$), середнім ($2,5 \leq I_{PEC} \leq 3$) і низьким потенціалом ($I_{PEC} < 2,5$) (с. 131-133). Прикладне значення має здійснений дисертантом розрахунок показника ефективності використання потенціалу єврорегіонального співробітництва прикордонними регіонами України як співвідношення загального інтегрального індексу рівня єврорегіонального співробітництва до загального інтегрального індексу рівня потенціалу, що дозволило визначити ефективність єврорегіонального співробітництва (табл. 2.6, с. 134) та виділити Львівську, Закарпатську та Івано-Франківську області як прикордонні регіони з найвищим потенціалом реалізації єврорегіонального співробітництва. Для оцінювання соціальних та економічних процесів у транскордонному просторі Україна-ЄС здійснено компаративний аналіз у розрізі єврорегіонів: Карпатського, Буг, Нижній Дунай та Верхній Прут з використанням індексного методу і групи показників, які відображають рівень життя населення, показники економічного та розвитку регіонального ринку

праці (с. 135), проведено відповідні розрахунки, визначено існуючі диспропорції й диференціації за рівнем розвитку та життя населення (с. 136-141).

Авторкою здійснена систематизація зовнішніх та внутрішніх чинників впливу єврорегіонального співробітництва на регіональний розвиток з виокремленням фінансово-економічних, інфраструктурних, інформаційно-комунікаційних, організаційно-інституційних, інтеграційних, політичних тощо (с. 141-146). Вагоме місце у роботі займає дослідження впливу чинників транскордонного співробітництва на розвиток прикордонних регіонів (с. 152-159).

У дисертації розроблені пріоритети єврорегіонального співробітництва щодо стимулювання розвитку прикордонних регіонів України, які ґрунтуються на концептуальних засадах формування спільного механізму забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів в умовах активізації єврорегіонального співробітництва. Авторка розробила модель формування спільного міжрегіонального механізму на основі єврорегіонального співробітництва (рис. 3.1, с. 174), яка складається з інституційно-правової, організаційно-економічної, організаційно-управлінської, інфраструктурної, фінансової підсистем у країнах по обидва боки кордону. Спільний механізм забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонного регіону, за визначенням дисертанта – це система організаційно-економічних заходів, що дозволяє визначати та прогнозувати потенційні можливості та загрози транскордонному регіону, а також відповідно сприяти їх реалізації чи запобігати їх появі і впливу на економічну систему цього регіону (с. 178), а його організаційно-економічна структура (рис. 3.2, с. 179) базується на інституціоналізованій формі – єврорегіоні. Також розроблена функціональна структура спільного механізму забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонного регіону на основі єврорегіонального співробітництва (рис. 3.3, с. 183) із врахуванням: принципів функціонування системи забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів, виявлення та розпізнавання внутрішніх і зовнішніх чинників, прогнозування і планування,

регулювання і запобігання, реалізації та моніторингу.

В дисертації обґрунтовано напрями удосконалення системи забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів та соціально-економічні ефекти від їх реалізації у розрізі нормативно-правового, організаційно-економічного, інституційного, інфраструктурного та інформаційного напрямів (с. 186-187). Значна увага зосереджена на необхідності конвергенції та усуненні дерогації у нормативно-правовому забезпеченні, наближенні його до вимог ЄС (с. 190-193), механізмах створення ЄОТС (с. 197-198), фінансовому та інформаційному забезпеченні спільного механізму. Авторкою запропоновано схему впровадження спільного механізму забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів в умовах єврорегіонального співробітництва (рис. 3.4, с. 203) з виокремленням передумов, заходів та ризиків.

Розроблені дисертантом шляхи активізації розвитку єврорегіонального співробітництва у забезпеченні соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України ґрунтуються на спільному механізмі та висхідних ініціативах їх формування та низхідних напрямках реалізації (рис. 3.5, с. 213) та охоплюють пропозиції, які повинні бути реалізовані на рівні міжнародних організацій та інституцій ЄС, центральних органів влади України, місцевих органів влади, єврорегіональних структур (с. 214-218), що дозволило виділити потрібну роль єврорегіонального співробітництва в контексті забезпечення економічної безпеки, стимулювання європейської інтеграції та соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів (с. 220).

Отже, до положень, що відображають наукову новизну дисертаційної роботи, слід віднести:

- концептуальний підхід до формування системи забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів (її координаційно-інформаційної, інституційно-правової, організаційно-фінансової, інфраструктурної та безпекової складових) шляхом активізації єврорегіонального співробітництва (с. 91);

- методичний підхід до оцінювання впливу єврорегіонального

співробітництва на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів за критеріями: фінансового забезпечення їх економічного розвитку, зрілості громадянського суспільства, інтенсивності взаємодії прикордонних регіонів-учасників єврорегіону (с. 119-123); визначення потенціалу єврорегіонального співробітництва прикордонних регіонів на основі множини показників оцінки природних ресурсів, розміщення населення, розвитку трудових ресурсів, забезпечення транскордонною інфраструктурою тощо (с. 130-134); проведення компаративного дослідження соціально-економічного розвитку регіонів-учасників єврорегіонів та розрахунок показника ефективності використання прикордонними регіонами потенціалу єврорегіонального співробітництва (с. 135-140);

- понятійно-термінологічний апарат, зокрема запропоновано розширити поняття «єврорегіональне співробітництво» з врахуванням процесів його диверсифікації та появи нових форм транскордонного співробітництва (с. 70);

- організаційні засади формування системи забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів шляхом розробки спільного механізму в умовах єврорегіонального співробітництва, який передбачає формування його організаційно-економічної (блок менеджменту, блок аналітики, блок збору і обробки інформації) та функціональної (блок виявлення та розпізнавання внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, блок прогнозу і планування, блок регулювання і запобігання, блок реалізації і моніторингу) структур (с. 179);

- систематизацію чинників впливу єврорегіонального співробітництва на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів за критеріями: сфер впливу (економічні, політичні, соціальні тощо), відношення впливу (зовнішні, внутрішні), способу дії (прямої дії, непрямой дії), що стало підставою для виділення шести основних груп цих чинників: фінансово-економічні, інфраструктурні, інформаційно-комунікаційні, організаційно-інституційні, інтеграційні, міжнародно-політичні (с. 144-146);

- організаційні засади активізації єврорегіонального співробітництва та імплементації спільного механізму забезпечення соціально-економічного

розвитку прикордонного регіону через визначення передумов, системи заходів та ризиків (с. 203).

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до обґрунтування теоретико-методологічних засад та розроблено практичні рекомендації щодо розвитку єврорегіонального співробітництва та активізації його впливу на забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України. Усі наукові результати, що викладені у дисертації й виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Підсумовуючи вищенаведене, слід відзначити, що дисертація "Єврорегіональне співробітництво у забезпеченні соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України" є завершеною працею, в якій логічно і змістовно висвітлено наукове обґрунтування підходів та рекомендацій щодо удосконалення процесів соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України шляхом активізації єврорегіонального співробітництва.

Важливість для науки і практики отриманих результатів дослідження і рекомендації щодо їх подальшого використання

Отримані дисертантом результати дослідження мають не тільки теоретичне, а й прикладне значення. Практична значимість роботи полягає у розробленні теоретико-методологічних положень та науково-практичних рекомендацій щодо розвитку єврорегіонального співробітництва та активізації його впливу на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів України.

Рекомендації дисертанта використані в діяльності органів центральної та місцевої влади. Зокрема: ключові положення та пропозиції дисертаційного дослідження були використані: у роботі Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (довідка №04-17/16-379 (72385) від 28.03.2016 р.); у законодавчій роботі Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (довідка №04-14/14-2541 від 02.10.2017 р. та довідка №04-14/14-207 від

23.01.2018 р.); Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України при розробці нормативно-правових актів, підготовки інформаційних матеріалів та доповідей з транскордонного співробітництва (довідка № 7/31-4038 від 11.04.2016 р.); Адміністрацією Державної прикордонної служби України при розробці та удосконаленні нормативно-правової бази з прикордонних питань (довідка №0.231-8527/0/6-20-Вих від 28.07.2020 р.); Львівською обласною радою при розробці пропозицій щодо напрямів розвитку українсько-польського транскордонного регіону за участю Львівської області (довідка № 02-вих-1187 від 26.07.2016 р.); Волинською ОДА при розробці пропозицій та рекомендацій щодо розвитку українсько-польського прикордоння за участю Волинської області (довідка №4537/41/216 від 19.07.2016 р.); Департаментом економічної політики та стратегічного планування Одеської ОДА при розробці програмних та стратегічних документів соціально-економічного розвитку Одеської області (довідка №02.1-15/2179 від 04.11.2020 р.); у роботі Закарпатської митниці ДФС Державної фіскальної служби України (довідка №1344/28/07-70-03 від 21.12.2019 р.).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дослідження опубліковані у 33 наукових працях. Зокрема, у 3 колективних монографіях, 13 статтях у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз; 5 статтях – у наукових періодичних виданнях інших держав; 8 публікаціях апробаційного характеру; 4 публікаціях, що додатково відображають результати дисертації.

Зміст автореферату, його структура повністю відображають основні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи.

Дискусійні положення і недоліки дисертації

Відзначаючи актуальність обраної теми, наукову новизну результатів дисертації, їх достовірність й практичну значимість, слід вказати на наявність дискусійних положень, окремих недоліків і неточностей у роботі Калат Я. Я. Суть основних полягає в наступному:

1. Розроблений автором концептуальний підхід до формування системи забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів (рис. 1.10, с. 91) в умовах єврорегіонального співробітництва базується на ресурсорієнтованому підході, інструментарії та типах забезпечення (координаційно-інформаційному, інституційно-правовому, організаційно-фінансовому, інфраструктурному, безпекоорієнтованому) з цільовим орієнтиром на досягнення транскордонного ефекту. Дану концепцію доцільно доповнити суб'єктами, об'єктами, принципами, завдання та критеріями визначення транскордонного ефекту єврорегіонального співробітництва.

2. У роботі значна увага приділена соціально-економічному розвитку прикордонних регіонів, необхідності поглиблювати єврорегіональне співробітництво із врахуванням існуючих інституціолізованих форм співпраці – єврорегіонів, ЄОТС, ОЕС та забезпечення транскордонної економічної безпеки (с. 90). Проте, у подальших дослідженнях й розробці авторкою методичного інструментарію до визначення показників розвитку та потенціалу єврорегіонального співробітництва аспект транскордонної економічної безпеки й показників її вимірювання залишився поза увагою дисертанта.

3. Авторкою запропоновано методику розрахунку потенціалу єврорегіонального співробітництва прикордонних регіонів за критеріями забезпечення природними ресурсами, розміщення населення, розвитком трудових ресурсів, економіки, забезпеченням транспортною інфраструктурою і здійснено розрахунок загального індексу потенціалу єврорегіонального співробітництва прикордонних регіонів-учасників єврорегіонів за 2013 та 2018рр. (с. 130-133). Прикордонні регіони-учасники єврорегіонів з боку України запропоновано умовно розділити на 3 групи: з високим ($I_{PEC} > 3$),

середнім ($2,5 \leq I_{PEC} \leq 3$) і низьким потенціалом ($(I_{PEC} < 2,5)$) (с. 131-133). Слід зазначити, що вимагає більш детального обґрунтування підхід дисертанта до характеристики даних рівнів, диференціації прикордонних регіонів за використанням потенціалу євро регіонального співробітництва та констатацією рівня конвергенції чи дивергенції.

4. У п. 2.3 "Систематизація чинників впливу євро регіонального співробітництва на регіональний розвиток" авторкою обґрунтовано ендо- та екзогенні чинники євро регіонального співробітництва в контексті розвитку прикордонних регіонів на нано-, мікро- та мезорівнях з виокремленням фінансово-економічних, інфраструктурних, інформаційно-комунікаційних, організаційно-інституційних, інтеграційних та політичних. Даний підхід до класифікації доцільно було б доповнити чинниками забезпечення транскордонної безпеки з виокремленням ризиків, загроз й небезпек, які характерні для прикордонних регіонів та здійснити відповідні аналітичні дослідження, які відображають вплив чинників євро регіонального співробітництва на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів в врахуванням того, що це 2 розділ дисертації.

5. У третьому розділі дисертації запропонована здобувачем організаційно-економічна структура спільного механізму забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонного регіону на основі євро регіонального співробітництва (рис. 3.2, с. 179), яка охоплює як аналітичну, так і управлінську складові, проте вимагають уточнення організаційні механізми формування спільного транскордонного статистичного кластеру та засад менеджменту. Запропонована у роботі функціональна структура спільного механізму забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонного регіону на основі євро регіонального співробітництва вимагає конкретизації щодо розробки спільної стратегії, вибору інструментів та методів, спільного прийняття рішень, спільного моніторингового процесу (рис. 3.3, с. 183) тощо.

Зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної цінності й вагомості наукового доробку дисертанта.

Загальний висновок

Ознайомлення з дисертацією Калат Ярослави Ярославівни дозволяє зробити висновок, що мета роботи досягнута, поставлені завдання вирішені. Дисертаційна робота на тему "Єврорегіональне співробітництво у забезпеченні соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів" є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, яка характеризується новизною одержаних результатів, висновків та рекомендацій, має теоретичне і прикладне значення. Основні положення дисертації належним чином висвітлені в опублікованих працях та авторефераті.

За змістом і оформленням робота відповідає вимогам МОН, викладеним у пп. 9, 11, 12, 13, 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 "Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів" (зі змінами та доповненнями), а її автор – Калат Ярослава Ярославівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансово-економічної
безпеки та банківського бізнесу Львівського
торговельно-економічного університету

О. І. Копилюк

